

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет журналістики

Кафедра журналістики та нових медіа

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

УСНА ІСТОРІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЛОКАЛЬНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ (МУЛЬТИМЕДІЙНИЙ НАРИС «РЕЦЕПТИ СТІЙКОСТІ: ІСТОРІЯ ОДНОГО ПОЛТАВСЬКОГО РОДУ»)

Здобувачки першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
групи ЖУРБ-1-22-4.0д
галузі знань 06 Журналістика
спеціальності 061 Журналістика
освітньої програми 061.00.01
Журналістика
Данчиної Мирослави Костянтинівни

Використання чужих ідей,
результатів і текстів
мають посилання на відповідне
джерело

(підпис студента) (ініціали, прізвище)

Науковий керівник:
Борець А. А.,
кандидат наук із соціальних
комунікацій,
доцент кафедри журналістики та
нових медіа

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Допускаю до захисту перед ЕК

І.В. Погребняк,

завідувач кафедри журналістики та нових
медіа

Голова комісії _____

(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії _____

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

м. Київ – 2026 рік

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
1.1. Обґрунтування актуальності проєкту.....	3
1.2. Мета і завдання роботи.....	5
1.3. Перелік методів здійснення творчого пошуку	6
II. СПЕЦИФІКАЦІЯ ПРОЕКТУ «РЕЦЕПТИ СТІЙКОСТІ: ІСТОРІЯ ОДНОГО ПОЛТАВСЬКОГО РОДУ».....	9
2.1. Теоретико-методологічні засади.....	9
2.1.1. Усна історія як метод дослідження в гуманітаристиці: походження, розвиток і сучасні підходи.....	9
2.1.2. Усна історія в журналістиці: функції, специфіка та жанрові можливості.....	11
2.1.3. Локальна журналістика: поняття, роль у формуванні регіональної ідентичності.....	14
2.1.4. Мультимедійний нарис як формат сучасного медіапродукту.....	16
2.1.5. Етичні принципи роботи з усними свідченнями та персональними історіями.....	17
2.2. Структура і рубрикація медіапроєкту.....	19
2.3. Контент та засоби виразності.....	21
2.4. Технічні й програмні засоби.....	24
2.5. Сфера застосування та результати апробації.....	25
2.6. Висновки.....	26
III. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	28
IV. ДОКУМЕНТАЦІЯ.....	31
V. АНОТАЦІЯ.....	56

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Обґрунтування актуальності проєкту

У сучасних умовах розвитку українського суспільства, що перебуває під впливом повномасштабної війни, питання збереження колективної пам'яті, локальної ідентичності та досвіду виживання набуває особливої актуальності. Війна спричинила глибокі трансформації у політичному, соціальному, психологічному та економічному житті країни, активізувала політичну мобілізацію суспільства, посилила національну свідомість. Водночас вона загострила низку кризових явищ — від масового переміщення населення до зростання соціальної нерівності та психологічного навантаження на громадян [3]. У таких умовах усна історія як метод фіксації особистих свідчень стає не лише інструментом історичної науки, але й важливим журналістським підходом. Він дозволяє працювати з людськими історіями, емоціями та досвідом.

Проєкт «Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду» відповідає цим викликам, адже фокусується на мікрорівні — історії конкретної родини, яка відображає ширші соціальні процеси. У контексті війни, що консолідувала суспільство, змінила соціальні зв'язки та сприяла формуванню нових форм солідарності (зокрема через волонтерський рух), особливо важливим є документування саме індивідуального досвіду, який віддзеркалює загальнонаціональні тенденції [3]. У контексті децентралізації медіа та розвитку локальної журналістики необхідно створювати контент, який говорить про регіони не узагальнено, а через персоналізовані історії.

Актуальність проєкту визначається кількома ключовими аспектами.

По-перше, соціально-політичний контекст. Україна перебуває у стані тривалої війни, що впливає на трансформацію ідентичності, родинних зв'язків і культурної пам'яті [3]. Відповідно до Цілей сталого розвитку ООН, зокрема цілі №16 (мир та справедливість), №11 (сталий розвиток міст і спільнот), а

також цілі №4 (якісна освіта), важливо не лише зберігати та документувати досвід громад, але й забезпечувати його передачу та осмислення через освітні практики. Усна історія у цьому випадку стає інструментом фіксації нематеріальної спадщини та водночас ресурсом для формування критичного мислення, історичної свідомості й громадянської відповідальності.

По-друге, інформаційні потреби аудиторії. У сучасному медіапросторі спостерігається перенасичення новинним контентом. У 2025 році українці дедалі частіше обирають легший і динамічніший контент. Гумористичні шоу та стендапи стали популярнішими — аудиторія таких форматів зросла з 49% до 54%. Інтерес до спортивних програм зріс із 31% до 35%, а подкасти слухають уже 29% опитаних — на шість пунктів більше, ніж торік [19]. Це формує запит на легші у сприйнятті, рефлексивні та людяні формати журналістики. Мультимедійний нарис як жанр дозволяє поєднати текст, аудіо та візуальні елементи, створюючи більш емоційно залучений і комплексний досвід для аудиторії.

По-третє, технологічний аспект. Сучасні цифрові платформи дозволяють інтегрувати різні формати подачі інформації — відео, аудіо, архівні матеріали, інтерактивні елементи. Це відкриває нові можливості для роботи з усною історією в журналістиці та робить її доступнішою для широкої аудиторії.

Проект також відповідає правовим засадам журналістської діяльності в Україні, зокрема Законам України «Про інформацію» [13] та «Про медіа» [14], а також принципам Кодексу етики українського журналіста [9]. Під час роботи над матеріалом особлива увага приділялася достовірності інформації, добровільності участі героїв та коректному відтворенню їхніх слів і позицій.

Методика роботи над проектом включала кілька етапів: проведення глибоких інтерв'ю, їх транскрибування та структурування, відбір ключових сюжетних ліній і створення цілісної історії. Важливою частиною роботи стала також етична взаємодія з героями, адже усна історія передбачає роботу з особистими та часто емоційно складними спогадами.

Інноваційність проєкту полягає у поєднанні методів усної історії з мультимедійною журналістикою на локальному рівні. Новизна для аудиторії полягає у представленні історії не як абстрактного наративу, а як живого досвіду конкретних людей, що дозволяє глибше зрозуміти суспільні процеси через особисті історії.

Формат мультимедійного нарису є оптимальним для реалізації мети проєкту, оскільки дозволяє поєднати аналітичність і наративність із візуальною та аудіоскладовою. Це сприяє більш повному розкриттю теми та відповідає потребам сучасної аудиторії, яка шукає глибокий, змістовний і водночас персоналізований контент. Онлайн-сегмент поширення забезпечує доступність матеріалу для широкого кола користувачів і підвищує його конкурентоспроможність у цифровому медіапросторі.

1.2. Мета і завдання роботи

Мета роботи — створити мультимедійний журналістський нарис на основі методу усної історії, який репрезентує досвід однієї родини як відображення ширших соціокультурних процесів і демонструє потенціал усної історії як інструменту локальної журналістики.

Завдання роботи:

1. Проаналізувати теоретичні засади використання усної історії в журналістиці.
2. Розробити концепцію мультимедійного нарису та визначити його структуру.
3. Зібрати емпіричний матеріал шляхом проведення інтерв'ю з героями.
4. Реалізувати мультимедійний продукт із використанням текстових, аудіо та візуальних елементів.

Концепція проєкту полягає у поєднанні особистої історії та журналістського нарративу для створення глибокого, емоційно насиченого матеріалу, що дозволяє аудиторії краще зрозуміти феномен стійкості через досвід конкретних людей.

Місія проєкту — зберігати та популяризувати локальні історії, формувати емпатію та критичне мислення аудиторії, а також демонструвати значущість людського досвіду в умовах суспільних трансформацій.

Об’єкт дослідження — усна історія як метод у сучасній журналістиці.

Предмет дослідження — особливості використання усної історії для створення мультимедійного нарису на локальну тематику.

1.3. Перелік методів здійснення творчого пошуку

У процесі створення мультимедійного нарису «Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду» було використано низку методів творчого пошуку. Вони дозволили сформуванню концепції проєкту, зібрати матеріал та побудувати цілісний журналістський нарратив.

- **Метод мозкового штурму (брейнстормінг)** застосовувався на початковому етапі розробки ідеї проєкту. Його суть полягала у генеруванні максимальної кількості можливих тем, підходів і форматів без їх негайної оцінки чи критики. У контексті цього проєкту брейнстормінг допоміг визначити ключову ідею — показати стійкість через історію однієї родини, а також знайти оптимальний формат подачі матеріалу [10].
- **Метод інверсії** використовувався для пошуку нетипових підходів до розкриття теми. Замість того, щоб розповідати історію родини у хронологічному порядку або зосереджуватися лише на позитивних аспектах стійкості, було обрано протилежний підхід — показати труднощі, втрати, сумніви як ключові точки формування цієї стійкості.

Такий підхід дозволив уникнути поверхневого або ідеалізованого наративу та зробити матеріал більш глибоким і правдивим.

- **Метод емпатії (особистої аналогії)** став одним із ключових у роботі з усною історією. Він передбачає спробу поставити себе на місце героя, зрозуміти його досвід, емоції та мотивацію. Завдяки емпатії вдалося не лише зафіксувати факти, а й передати емоційний вимір історії, що є основою жанру мультимедійного нарису [10].
- **Метод SCAMPER** використовувався для вдосконалення формату проєкту та пошуку нових рішень. Зокрема:
 - Substitute (заміщення) — розглядалася можливість заміни традиційного текстового формату на мультимедійний;
 - Combine (комбінування) — поєднання тексту та візуальних матеріалів;
 - Adapt (адаптація) — використання підходів документалістики та сторітелінгу;
 - Modify (модифікація) — зміна структури нарису для кращого сприйняття;
 - Put to other uses (інше застосування) — використання інтерв'ю не лише як джерела інформації, а як самостійного емоційного елемента;
 - Eliminate (усунення) — відмова від зайвої фактологічності на користь історій;
 - Reverse (зміна порядку) — нелінійна структура подачі матеріалу [10].
- **Метод Волта Діснея** використовувався для комплексного осмислення проєкту через різні ролі. На етапі «Мрійника» формувалося бачення ідеального матеріалу — емоційного, глибокого, впливового. У ролі «Реаліста» оцінювалися наявні ресурси: доступ до героїв, технічні можливості, часові обмеження. У ролі «Критика» аналізувалися ризики — зокрема етичні питання, можливість викривлення історії або недостатньої глибини матеріалу. Підхід дозволив збалансувати креативність і практичність та створити реалістичний план реалізації проєкту [10].

- **Метод «шести капелюхів» Едварда де Боно** допоміг структурувати процес мислення під час роботи над матеріалом.
 - Білий капелюх використовувався для збору фактів та інформації під час інтерв'ю;
 - Червоний — для усвідомлення емоційної реакції на історії героїв;
 - Чорний — для критичної оцінки матеріалу та виявлення слабких місць;
 - Жовтий — для визначення сильних сторін і потенціалу історії;
 - Зелений — для генерації нових ідей подачі;
 - Синій — для організації всього процесу роботи [10].

II. СПЕЦИФІКАЦІЯ ПРОЄКТУ «РЕЦЕПТИ СТІЙКОСТІ: ІСТОРІЯ ОДНОГО ПОЛТАВСЬКОГО РОДУ»

2.1. Теоретико-методологічні засади

2.1.1. Усна історія як метод дослідження в гуманітаристиці: походження, розвиток і сучасні підходи

Усна історія належить до тих дослідницьких практик, які мають глибоке історичне коріння. Передача досвіду через розповідь, пам'ять і усне слово супроводжує людське суспільство від моменту формування мовної комунікації. Протягом століть історії, легенди, родинні наративи та культурні знання передавалися з покоління в покоління саме в усній формі, формуючи основу колективної пам'яті суспільств [17]. Усна історія як явище передувє її інституційному оформленню та існує як базовий механізм збереження й трансляції досвіду.

Як науковий метод усна історія почала формуватися у середині ХХ століття, коли у західній гуманітаристиці відбувся перехід до вивчення суб'єктивного досвіду людини як важливого історичного джерела. Інституціоналізація цього підходу відбулася у 1960–1970-х роках у США та країнах Західної Європи, де почали створюватися спеціалізовані асоціації та центри усної історії, зокрема Міжнародна асоціація усної історії та Асоціація усної історії США [5]. У цей період усна історія поступово закріплюється як окремий метод історичних досліджень із власною методологією збору, фіксації та інтерпретації матеріалу.

Сутність усної історії як методу полягає у зборі та аналізі інтерв'ю зі свідками та учасниками подій минулого, що дозволяє реконструювати історичні процеси через індивідуальний досвід. За визначенням, усна історія є не лише технікою запису спогадів, а й способом інтерпретації голосів людей, їхніх переживань і значень, які вони надають власному життєвому досвіду [17]. Важливою характеристикою цього підходу є його

мультиперспективність, адже кожне інтерв'ю є унікальним і відображає індивідуальне бачення подій, яке неможливо повністю уніфікувати або стандартизувати.

У сучасній гуманітаристиці усна історія розглядається як важливий інструмент подолання обмежень традиційної історіографії, яка переважно концентрувалася на політичних подіях, елітах та офіційних наративах. Усноісторичний підхід дозволяє змістити фокус на досвід пересічної людини, маргіналізованих груп і локальних спільнот, які часто залишаються поза межами офіційних історичних дискурсів [15]. Усна історія інвертує традиційну перспективу історичного дослідження, перетворюючи особистий досвід на центральний об'єкт аналізу.

Особливого значення цей метод набуває у дослідженні травматичних і соціально значущих подій, таких як війни, геноциди, катастрофи або соціальні трансформації. У таких випадках усні свідчення дозволяють відтворити багатогранність історичного досвіду, який не завжди фіксується в офіційних документах. Водночас дослідники підкреслюють, що усна історія не спрямована на механічне відтворення «об'єктивної правди», а радше на аналіз того, як люди осмислюють і інтерпретують власне минуле з позиції теперішнього [15].

Важливою особливістю сучасного підходу є визнання того, що усна історія є результатом взаємодії інтерв'юера та респондента. Інтерв'ю не розглядається як нейтральний запис подій, а як спільно створений наратив, що залежить від контексту, формулювання запитань, соціального становища оповідача та умов комунікації [15]. Крім того, дослідники наголошують на фрагментарності та селективності усних свідчень. Пам'ять людини є динамічною і піддається впливу соціального середовища, колективних уявлень і змін у суспільстві.

Сучасна методологія усної історії також передбачає використання різних підходів до аналізу інтерв'ю. Від реконструктивного, спрямованого на відтворення життєвих подій у їхній хронології, до наративного, що фокусується на структурі розповіді, мовних особливостях і способах конструювання смислів. Це дозволяє досліднику працювати не лише з фактичним змістом свідчень, але й із тим, як саме ці свідчення організовані, інтерпретовані та подані оповідачем [5].

Усна історія у сучасній гуманітаристиці постає як міждисциплінарний метод, що поєднує історію, соціологію, антропологію та культурні студії. Вона дозволяє досліджувати минуле через призму індивідуального досвіду, розкривати приховані або маргіналізовані наративи та формувати більш багатомірне уявлення про історичні процеси. У контексті локальної журналістики цей метод набуває особливої значущості, оскільки дає змогу фіксувати й осмислювати історії конкретних людей і спільнот.

2.1.2. Усна історія в журналістиці: функції, специфіка та жанрові можливості

Усна історія в журналістиці тісно пов'язана з практикою інтерв'ю як основного способу фіксації свідчень, досвіду та особистих історій. Водночас робота журналіста з усними джерелами не має універсальних правил. Кожен співрозмовник є унікальним, що унеможливорює створення єдиного алгоритму взаємодії. У цьому контексті ключовим принципом виступає відкритість журналіста та довіра до джерела, яка поєднується з обов'язковою верифікацією отриманої інформації [2]. Такий підхід формує основу для реалізації функцій усної історії в журналістиці.

Однією з провідних функцій усної історії є інформаційна, що полягає у збиранні та передачі фактів через індивідуальний досвід людини. У цьому процесі важливу роль відіграє вміння журналіста слухати, адже саме через уважне сприйняття розповіді формується цілісне бачення події. Джерело може бути емоційним, хаотичним у викладі, що зумовлено стресом або браком

досвіду спілкування з медіа. Натомість журналіст має впорядковувати отриману інформацію, систематизувати її та перевіряти логічні зв'язки між фактами [2].

Ще однією важливою функцією є комунікативна, яка проявляється у встановленні довіри між журналістом і співрозмовником. Скорочення дистанції між ними визначається як необхідна умова ефективної взаємодії. Водночас цей процес має бути поступовим і делікатним, із врахуванням індивідуальних меж співрозмовника [2]. Журналіст повинен не лише ставити запитання, а й пояснювати мету розмови, власні дії та подальші кроки, що сприяє руйнуванню стереотипів щодо професії та підвищує рівень довіри [2].

Специфіка усної історії в журналістиці також полягає у необхідності «читати» приховані емоції та побоювання співрозмовника. Навіть якщо вони не проявляються відкрито, журналіст має враховувати можливі страхи, пов'язані з публічністю або недовірою до медіа, і відповідно коригувати свою поведінку [2]. Це свідчить про психологічну складову роботи з усними джерелами, яка є невід'ємною частиною професійної діяльності журналіста.

Важливою характеристикою є також підготовчий аспект роботи з усними джерелами. Перед розмовою журналіст повинен зібрати максимум інформації про тему та співрозмовника, адже недостатня підготовка може сприйматися як неповага до джерела [2]. У цьому контексті усна історія вимагає високого рівня професійності та відповідальності, оскільки йдеться про роботу з особистими, часто чутливими історіями.

Жанрові можливості усної історії в журналістиці найбільш повно реалізуються через інтерв'ю. У теорії журналістики інтерв'ю розглядається як форма діалогу у форматі «запитання–відповідь», що водночас виступає і методом збирання інформації, і самостійним жанром [8]. Його основною ознакою є наявність двох сторін комунікації та орієнтація на розкриття теми через особистість співрозмовника [8].

Жанрове різноманіття інтерв'ю створює широкі можливості для використання усної історії. Зокрема, виокремлюють інтерв'ю з очевидцями та

свідками, інтерв'ю-діалог, інтерв'ю-монолог, інтерв'ю-розмову, інтерв'ю-круглий стіл, а також інші типи, що відрізняються за формою та змістом [8]. Це дозволяє адаптувати подачу усних свідчень залежно від теми, аудиторії та формату медіа.

Окрему роль у реалізації усної історії відіграє портретне інтерв'ю, яке зосереджується на особистості героя, його біографії, емоціях та професійній діяльності. У такому форматі журналіст не лише передає факти, а й формує образ людини, поєднуючи особистісний і суспільний виміри її діяльності [8]. Це сприяє глибшому розкриттю теми через індивідуальний досвід.

Не менш важливим є експертне інтерв'ю, що має аналітичний характер і спрямоване на пояснення подій чи явищ через позицію фахівця. У цьому випадку усна історія трансформується у форму інтерпретації фактів, де важливу роль відіграють аргументи, статистика та професійні оцінки [8]. Такий формат дозволяє осмислювати досвід.

Суттєвою особливістю є також здатність інтерв'ю інтегруватися в інші жанри журналістики. Зокрема, воно активно використовується у репортажах та журналістських розслідуваннях, де може подаватися фрагментарно у вигляді цитат або слугувати основою для аналітичних висновків [8]. Це свідчить про трансформаційний характер жанру та його гнучкість у сучасному медіапросторі.

Водночас робота з усною історією передбачає вибір відповідної стратегії ведення розмови. Серед них виокремлюють терпляче слухання, делікатну дискусію та агресивну полеміку, вибір яких залежить від мети журналіста [2]. У більшості випадків ефективним є поєднання перших двох стратегій, оскільки вони сприяють отриманню інформації без порушення довіри між співрозмовниками [2].

2.1.3. Локальна журналістика: поняття, роль у формуванні регіональної ідентичності

Локальна журналістика в сучасних умовах набуває особливого значення як складова інформаційного простору, що безпосередньо пов'язана з життям конкретних територіальних спільнот. Її сутність полягає у створенні та поширенні контенту, орієнтованого на потреби мешканців певного регіону, відображенні локальних подій, проблем і досвіду людей. Водночас локальна журналістика виходить за межі суто інформування, оскільки формує уявлення про регіон як для внутрішньої аудиторії, так і для зовнішнього світу. Як зазначається, локальна журналістика «несподівано стає глобально критичною, тому що саме вона створює ті реальні історії, контексти і голоси, які або входять у глобальний інформаційний обіг, або зникають із нього» [12]. Вона виступає не лише як джерело інформації, а й як механізм репрезентації регіонів у глобальному дискурсі.

Сутнісною ознакою локальної журналістики є її наближеність до аудиторії. Вона функціонує у безпосередньому контакті з громадою, що дозволяє глибше розуміти людей. Саме ця близькість забезпечує довіру до медіа та підвищує ефективність комунікації. Ключовою перевагою локальної журналістики є «бути поруч з місцями, де відбуваються події, бути поруч з людьми, бачити їхні історії, розуміти їхні запити» [7]. Така характеристика визначає її як форму журналістики, що базується на реальному досвіді та щоденній взаємодії з аудиторією.

У сучасних умовах, особливо в контексті війни, локальна журналістика зазнає суттєвої трансформації. Вона перестає бути лише каналом передачі інформації і дедалі більше виконує функції медіатора, який сприяє діалогу всередині громади. Зокрема, прикладом є діяльність локальних медіа, що об'єднані в мережі, де редакції «не просто описують проблеми, а супроводжують громади від виявлення виклику до спільного рішення» [7]. Це

свідчить про перехід від традиційної моделі інформування до моделі залучення та участі, де журналістика стає інструментом розвитку громади.

Така трансформація безпосередньо пов'язана з формуванням регіональної ідентичності. Локальні медіа, висвітлюючи життя громади, формують уявлення про неї, створюють спільний інформаційний простір та сприяють усвідомленню належності до певного регіону. Через історії людей, локальні події та проблеми формується колективний досвід, який стає основою ідентичності. При цьому важливо, що локальна журналістика здатна показувати різноманітність досвіду різних регіонів, не уніфікуючи їх, а навпаки підкреслюючи специфіку кожної громади [7].

Роль локальної журналістики у формуванні регіональної ідентичності підтверджується і даними емпіричних досліджень. Зокрема, результати дослідження MDF Research Lab за 2025 рік свідчать, що більшість українців продовжує стежити за локальними новинами своїх громад. Найвищий рівень зацікавленості спостерігається серед старших вікових груп, де понад 40% респондентів регулярно читають місцеві новини, тоді як серед молоді цей показник є нижчим. У регіональному розрізі найбільшу увагу до локальної інформації демонструють мешканці північно-східних та південних регіонів, що пов'язано з актуальністю безпекових питань та близькістю до зони бойових дій.[20]

Змістовні пріоритети аудиторії також впливають на функціонування локальної журналістики. Найбільший інтерес викликають теми, пов'язані з війною та безпекою, що становлять понад половину запитів аудиторії. Водночас локальні медіа не обмежуються лише цією тематикою, а продовжують висвітлювати інші важливі аспекти життя громади, зокрема соціальні ініціативи, послуги та освіту. Такий баланс дозволяє забезпечити комплексне відображення життя регіону та підтримувати відчуття причетності у аудиторії [20].

Особливої уваги заслуговує той факт, що локальні медіа здатні зменшувати ефект інформаційного перевантаження, пов'язаного з

глобальними новинами, зокрема про війну. Вони подають інформацію у контексті конкретної громади, що робить її більш зрозумілою та релевантною для аудиторії. Це сприяє формуванню емоційного зв'язку між медіа та споживачами контенту, а також зміцнює відчуття належності до спільноти [20].

2.1.4. Мультимедійний нарис як формат сучасного медіапродукту

У сучасних умовах розвитку цифрових технологій журналістика зазнає суттєвих трансформацій, що зумовлює появу нових форматів подачі інформації. Одним із таких форматів є мультимедійний нарис, який поєднує традиційні ознаки художньо-публіцистичних жанрів із можливостями цифрового середовища. Його становлення пов'язане з розвитком мультимедійної журналістики, що базується на інтеграції різних способів репрезентації інформації: тексту, аудіо, відео, графіки та інтерактивних елементів [18].

У науковій літературі мультимедійна журналістика визначається як форма створення контенту, що передбачає поєднання кількох медіаформ у межах одного матеріалу з метою більш повного та ефективного розкриття теми [18]. Такий підхід дозволяє створювати цілісний досвід взаємодії аудиторії з матеріалом. Відповідно, мультимедійний нарис виступає як різновид журналістського продукту, у якому традиційна розповідь доповнюється візуальними, аудіальними та інтерактивними компонентами.

Важливим теоретичним підґрунтям для розуміння мультимедійного нарису є концепція мультимедійного сторітелінгу. Дослідники зазначають, що сучасні медіатексти дедалі частіше створюються як синергія різних жанрів і платформ, де кожен елемент доповнює інший, формуючи цілісну історію [1]. У цьому контексті мультимедійний нарис можна розглядати як форму сторітелінгу, орієнтовану на глибоке занурення аудиторії в тему через використання різноманітних каналів сприйняття.

Однією з ключових форм реалізації мультимедійного нарису в цифрових медіа є лонгрід. Лонгрід визначають як розгорнутий журналістський матеріал, що поєднує текстову основу з мультимедійними елементами, такими як відео, аудіо, інфографіка та інтерактивні вставки [11]. Його характерною рисою є нелінійна структура, що дозволяє користувачеві самостійно обирати траєкторію ознайомлення з матеріалом. Це суттєво відрізняє мультимедійний нарис від традиційного друкованого нарису, який має лінійну композицію.

Мультимедійний нарис як формат сучасного медіапродукту також пов'язаний із такими характеристиками онлайн-журналістики, як інтерактивність, гіпертекстуальність та мультимедійність. Інтерактивність передбачає активну участь аудиторії у сприйнятті матеріалу, можливість взаємодії з контентом, тоді як гіпертекстуальність забезпечує зв'язок між різними інформаційними блоками через систему посилань [6]. У поєднанні ці характеристики створюють новий тип журналістського тексту, який виходить за межі традиційного уявлення про жанр.

Слід зазначити, що мультимедійний нарис не є повністю новим жанром, а радше новою формою реалізації традиційного нарису в цифровому середовищі. Як і класичний нарис, він зберігає орієнтацію на глибоке розкриття теми, увагу до людини, її досвіду та емоцій, однак доповнює ці характеристики новими засобами вираження. У результаті відбувається трансформація жанрової системи журналістики, коли традиційні жанри адаптуються до вимог цифрової комунікації [16].

2.1.5. Етичні принципи роботи з усними свідченнями та персональними історіями

Робота з усними свідченнями та персональними історіями є важливою складовою сучасних гуманітарних та журналістських досліджень. Вона дозволяє фіксувати індивідуальний досвід людей, який часто не відображений у письмових або офіційних джерелах. Водночас такий вид дослідницької діяльності потребує дотримання чітких етичних і правових норм, оскільки

безпосередньо пов'язаний із приватною сферою особи та її правом на захист інформації про себе.

Одним із ключових етичних принципів є повага до гідності респондента та його права на добровільну участь у дослідженні. Інтерв'ю повинно відбуватися лише за усвідомленої згоди особи, яка чітко розуміє мету збору інформації, способи її використання та можливі наслідки публікації.

Етична практика роботи з усними свідченнями також ґрунтується на принципі добровільності та відсутності будь-якого тиску. Респондент має право у будь-який момент відмовитися від участі або обмежити використання наданої інформації.

Важливими аспектами є конфіденційність і захист персональних даних. Будь-яка інформація, що дозволяє ідентифікувати особу, повинна оброблятися відповідно до чинного законодавства. В Україні це регулюється Законом «Про захист персональних даних», який визначає умови збору, зберігання та використання інформації про фізичну особу [4]. Зокрема, не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом [4]. Також передбачено, що згода на обробку персональних даних має бути добровільною, поінформованою та наданою у письмовій або іншій формі, яка дозволяє підтвердити її факт [4].

Окремим етичним принципом є достовірність і відповідальність інтерв'юера за фіксацію отриманої інформації. Дослідник повинен максимально точно відтворювати зміст висловлювань респондента, уникаючи викривлень або інтерпретацій, які можуть змінити первинний зміст свідчення. При цьому важливо враховувати, що усні свідчення є суб'єктивними за своєю природою, тому потребують критичного аналізу та співставлення з іншими джерелами.

Етична складова також включає принцип поваги до приватності. Інтерв'юер не повинен ставити надмірно інтимні або неетичні запитання, якщо вони не мають прямого відношення до мети дослідження.

Правові засади роботи з усними свідченнями доповнюються нормами законодавства про інформацію. Відповідно до законодавства, забороняється збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди [4]. До такої інформації належать відомості про особисте життя, стан здоров'я, політичні чи релігійні переконання, сімейний стан та інші чутливі дані [4].

Додатково важливим є принцип безпеки зберігання даних. Отримані матеріали повинні захищатися від несанкціонованого доступу, втрати або зміни. У сучасних умовах це передбачає використання захищених цифрових архівів, резервного копіювання та контрольованого доступу до інформації.

2.2. Структура і рубрикація медіапроєкту

Медіапроєкт «Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду» реалізовано у форматі мультимедійного нарису (лонгріду) та опубліковано на сайтах «Полтавська Хвиля» [Додаток А] і «Грінченко-інформ» [Додаток Б], а також у форматі рілсу в в Instagram студентського медіа «Радіо ВГ» [Додаток В] . У межах цього дослідження основна увага зосереджена на первинній авторській версії матеріалу, розміщеній на платформі «Полтавська Хвиля», оскільки саме вона відображає початкову концепцію та структуру медіапродукту без редакторських змін. Проєкт є одиничним завершеним матеріалом, що визначає його композиційну цілісність і відсутність серійної логіки подачі.

Формат подачі — мультимедійний лонгрід, який поєднує наративний текст із візуальними матеріалами, зокрема фотографіями. Глибина текстового викладу та ретельно підібраний візуальний ряд виконують ілюстративну та смислотворчу функцію. Це дозволяє зосередити увагу читача на історії, водночас посилюючи її документальність через візуальні свідчення.

Композиція матеріалу вибудована за принципом лінійного наративу. Початок тексту виконує функцію експозиції: він вводить читача в контекст

історії, формує емоційний тон і задає основну ідею проєкту. Уже на рівні заголовка закладено метафоричний ключ до розуміння матеріалу — «рецепти стійкості». Узагальнений досвід, що передається між поколіннями та осмислюється через особисті історії.

Подальший розвиток наративу зосереджений на розкритті історії родини, яка стає центральною змістовою віссю матеріалу. Через біографічні деталі, спогади та окремі епізоди життя героїв вибудовується ширший соціокультурний контекст. Такий підхід дозволяє поєднати приватне й колективне, індивідуальний досвід і загальні тенденції. Водночас структура цього блоку не є фрагментованою — вона подається як цілісна оповідь, що забезпечує ефект занурення та безперервності читання.

Органічним продовженням цього наративу є включення архівних матеріалів, які виконують роль документального підтвердження викладених історій. Фотографії інтегровані в текст відповідно до логіки розвитку сюжету, а не як додатковий декоративний елемент. Вони підсилюють емоційні акценти, візуалізують описані події та створюють ефект автентичності. Особливістю візуальної подачі є спосіб фотографування — паперові світлини представлені на тлі листів і газетних вирізок, що формує цілісну стилістичну концепцію та підкреслює документальний характер матеріалу.

Поступово наратив переходить від ретроспективного осмислення до сучасного виміру, де показано, як досвід попередніх поколінь відображається в сьогоденні. Такий перехід забезпечує зв'язок між минулим і теперішнім, підкреслює тяглість родинної пам'яті та актуалізує тему стійкості як універсальної цінності. Завершення матеріалу має узагальнюючий характер: воно підсумовує викладену історію та водночас залишає простір для рефлексії, що є важливим для утримання уваги аудиторії після прочитання.

Попри відсутність формально виокремлених рубрик, внутрішня структура матеріалу є чітко організованою. Логічні переходи між смисловими блоками забезпечують послідовність сприйняття, а інтеграція тексту й візуалу виконує функцію додаткової навігації.

Айдентика медіапроєкту формується переважно через візуальні та стилістичні елементи. Зокрема, через впізнаваний образ архівності, який досягається завдяки використанню фактури паперових матеріалів, газетних вирізок і фотографій. Ця візуальна стратегія підсилює документально-емоційний характер проєкту та сприяє формуванню довіри до контенту. Текстова частина, своєю чергою, поєднує емоційність із документальністю, що дозволяє одночасно інформувати та залучати аудиторію на рівні особистого переживання.

З огляду на платформи поширення, медіапроєкт орієнтований на кілька сегментів аудиторії: студентську молодь, яка є основною аудиторією «Грінченко-інформ» та «Радіо ВГ», а також молодь і дорослих віком 30–40 років, зокрема жителів Полтавщини, що становлять ядро аудиторії «Полтавської Хвилі». Саме тому структура матеріалу поєднує доступність викладу з достатньою глибиною змісту, а обраний формат лонгріду забезпечує можливість тривалого залучення читача через послідовне розгортання історії.

Додатковим етапом реалізації медіапроєкту стала його адаптація для соціальних мереж. Зокрема, нарис було опубліковано в Instagram студентського медіа «Радіо ВГ» у форматі рілсу, де авторка зачитує текст нарису в аудіоформаті. Візуальним супроводом стала створена авторкою обкладинка з використанням фотографії з нарису та його назви. Така адаптація дозволила розширити способи споживання контенту, зробити матеріал доступнішим для аудиторії соціальних мереж і трансформувати текстовий мультимедійний проєкт у аудіовізуальний формат.

2.3. Контент та засоби виразності

Контент медіапроєкту «Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду» належить до мультимедійного типу, оскільки поєднує текстовий, візуальний та аудіовізуальний компоненти. Вони функціонують у тісній взаємодії та формують цілісний медіапродукт. Первинна версія проєкту

реалізована у форматі мультимедійного лонгріду. У ньому ключову роль відіграє синтез наративного тексту та фотографій, які забезпечують глибину сприйняття й емоційне залучення аудиторії. Додатковим етапом реалізації проєкту стала його адаптація для соціальних мереж — Instagram студентського медіа «Радіо ВГ», де матеріал було представлено у форматі рілсу із зачитуванням тексту нарису авторкою.

Основу контенту становить журналістський текст у жанрі мультимедійного нарису. Він виконує не лише інформативну, а й інтерпретаційну та емоційно-впливову функції. Текст побудований за принципом сторітелінгу: через послідовне розгортання особистої історії формується ширший соціокультурний контекст. Мовностилістичні засоби, використані в матеріалі, поєднують документальність і художню виразність. Зокрема, застосовуються метафори, образні узагальнення, елементи опису та емоційно забарвлена лексика, що сприяє створенню ефекту присутності та підсилює ідентифікацію аудиторії з героями.

Окрему роль у структурі контенту відіграє заголовок, який є важливим елементом смислотворення. Формулювання «Рецепти стійкості» виконує метафоричну функцію, трансформуючи індивідуальний досвід у символічну модель, зрозумілу широкій аудиторії. Таким чином, уже на рівні заголовка закладено концептуальний вектор усього медіапроєкту.

Візуальний компонент представлений фотографіями, які є невід'ємною частиною мультимедійного контенту. Вони виконують кілька функцій: ілюстративну, документальну та емоційно-виразну. Світлини не лише підтверджують достовірність викладеної інформації, а й формують атмосферу матеріалу. Особливістю візуального рішення є спосіб подачі фотографій — зображення паперових світлин на фоні листів і газетних вирізок. Така композиція створює ефект архівності, підсилює відчуття історичної глибини та водночас виступає елементом айдентики проєкту.

Засоби візуальної виразності в межах мультимедійного нарису реалізуються через композицію кадру, фактуру зображення та загальну

атмосферу. Композиційно фотографії вибудовані таким чином, щоб акцентувати увагу на деталях — обличчях, документах, предметах пам'яті. Використання природного освітлення та стриманої кольорової палітри з переважанням теплих, «паперових» тонів сприяє створенню інтимної, довірливої атмосфери. У цьому контексті візуальний ряд виступає своєрідною «мовою екрану», де замість динаміки відео працюють статичні, але змістовно насичені образи.

Додатковий вимір засобів виразності проєкт отримав у процесі адаптації для Instagram. У форматі рілсу основними елементами мультимедійного контенту стали аудіо та статичний візуальний супровід. Аудіальний компонент представлений авторським зачитуванням тексту нарису, що дозволяє посилити емоційне сприйняття матеріалу через інтонацію, темп мовлення та акцентування окремих фрагментів, зокрема цитат. Візуальним супроводом стала створена авторкою обкладинка, що містить фотографії з нарису та його назву. Це забезпечило впізнаваність проєкту й адаптацію до специфіки соціальних мереж.

Важливою характеристикою мультимедійного контенту є взаємодія його складників. У цьому проєкті текст, зображення та аудіо не існують окремо, а доповнюють один одного. Текст задає контекст і пояснює події, фотографії конкретизують і візуалізують описане, тоді як аудіоформат додає емоційної інтонаційності та сприяє глибшому залученню аудиторії. Такий синтез дозволяє досягти більш комплексного рівня сприйняття інформації, оскільки аудиторія отримує її одночасно через кілька комунікаційних каналів.

Хронотоп медіапроєкту охоплює два виміри — минуле і сучасність. Через архівні фотографії та спогади відтворюється історичний контекст, текстова оповідь і подальша цифрова адаптація матеріалу актуалізують цей досвід у сучасному інформаційному просторі. Поєднання цих часових площин створює ефект тяглості та підсилює основну ідею проєкту — стійкість як результат накопиченого життєвого досвіду.

З огляду на обраний формат лонгріду та його подальшу адаптацію до соціальних мереж, важливою є також психологія сприйняття контенту. Послідовне чергування текстових і візуальних блоків у лонгріді допомагає утримувати увагу читача, запобігає перевантаженню інформацією та створює ритм читання. Тоді як аудіоформат рілсу забезпечує альтернативний спосіб сприйняття матеріалу, адаптований до звичок цифрової аудиторії.

2.4. Технічні й програмні засоби

Під час створення мультимедійного проекту у форматі лонгріду «Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду» було використано базовий набір технічних і програмних засобів, що відповідає специфіці текстово-візуального медіапродукту. Основний акцент зроблено на якості фотоматеріалів, текстів та цифровій публікації.

Фотографії створювалися за допомогою смартфона iPhone 14 Plus, що забезпечує належну якість зображення для онлайн-медіа. Для стабільності кадру використовувався штатив, а додаткове освітлення — для підкреслення фактури архівних матеріалів і створення відповідної атмосфери. Фото не піддавалися обробці, що відповідає концепції документальності та збереженню автентичності зображень.

Текстова частина створювалася у кілька етапів: первинні нотатки — у мобільному застосунку «Нотатки», подальше редагування — у Microsoft Word, а для обміну матеріалами з редакціями використовувався Google Docs.

Публікація матеріалу на сайті «Полтавська хвиля» здійснювалася самостійно через платформу Staff [Додаток Г] із використанням ноутбука Acer Nitro, що дало змогу виконати верстку тексту та інтеграцію візуальних елементів. На сайті «Грінченко-інформ» матеріал публікувався редактором.

Після публікації лонгріду проект також було адаптовано для соціальних мереж у форматі Instagram-рілсу на сторінці «Радіо ВГ». Для цього авторкою було створено аудіоверсію нарису: запис голосу здійснювався у студії «Радіо

BG» за допомогою студійного мікрофона. Монтаж аудіо та самого рілсу виконувався у програмі InShot. Для музичного оформлення використовувався фоновий звук, вирізаний із відеоматеріалу з платформи YouTube. Обкладинку для рілсу створено у Canva на основі фотографій із нарису та його назви. Публікація Instagram-версії проєкту здійснювалася авторкою самостійно.

Комунікація з редакціями відбувалася через месенджер Telegram, а передача матеріалів — через електронну пошту Gmail.

2.5. Сфера застосування та результати апробації

Мультимедійний нарис «Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду» є практичним прикладом застосування усноісторичного методу в сучасному медіапродукті. Його головна мета полягає в документуванні родинного досвіду через інтерв'ю та трансформації цього матеріалу у мультимедійний наратив, що поєднує текстовий, аудіо і візуальний компоненти. Проєкт спрямований на збереження пам'яті, популяризацію локальної історії та розвиток емоційно залученого журналістського контенту.

Сфера застосування роботи охоплює онлайн-медіа та соціальні платформи, орієнтовані на молоду аудиторію. Матеріал був опублікований у відкритому доступі на сайтах [«Грінченко-інформ»](#) та [«Полтавська хвиля»](#) у форматі мультимедійного нарису, а також адаптований для Instagram-акаунту [«Радіо BG»](#) у вигляді відеорілу з озвученням тексту. Використання різних платформ дозволило перевірити ефективність різних форматів подачі одного й того ж журналістського матеріалу.

Апробація проєкту відбувалася в умовах реального редакційного середовища. Матеріал пройшов редакційну оцінку трьох редакторів різних медіа та отримав позитивні відгуки. Зокрема, головний редактор «Грінченко-інформ» високо оцінив емоційну глибину нарису та поширив його у своєму профілі в соціальній мережі Facebook, що свідчить про професійне визнання роботи.

Цільовою аудиторією проєкту є студентство та молодь, зацікавлена в локальній журналістиці та соціально значущому контенті. Взаємодія з матеріалом підтверджує його актуальність: читачі відзначали емоційний вплив нарисів, важливість збереження родинної пам'яті та цінність усних історій. У коментарях користувачі підкреслювали емпатійність матеріалу та його здатність актуалізувати власні родинні спогади.

Хоча кількісні показники охоплення не були ключовими, якісні результати свідчать про ефективність проєкту. Відгуки аудиторії засвідчили високий рівень емоційного залучення, що відповідає основній меті роботи — створенню впливового журналістського продукту.

У підсумку можна стверджувати, що мета проєкту була досягнута. Мультимедійний нарис забезпечив емоційний вплив, задокументував усноісторичний досвід, продемонстрував потенціал локальної журналістики та сприяв розвитку професійних навичок авторки у сфері мультимедійного сторітелінгу.

2.6. Висновки

У процесі реалізації мультимедійного проєкту «Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду» було досліджено потенціал усної історії як інструменту локальної журналістики. Водночас перевірено можливості її використання у створенні сучасного мультимедійного медіапродукту. Теоретичний аналіз засвідчив, що усна історія є не лише методом гуманітарних досліджень, а й ефективним журналістським підходом. Він дозволяє фіксувати індивідуальний досвід, працювати з людською пам'яттю та формувати багатовимірне розуміння суспільних процесів через особисті історії.

Встановлено, що в умовах розвитку локальної журналістики особливої ваги набувають персоналізовані наративи, здатні репрезентувати життя громади через досвід конкретних людей. Саме локальна журналістика,

завдяки близькості до аудиторії та орієнтації на її потреби, створює підґрунтя для формування регіональної ідентичності, підтримки колективної пам'яті та розвитку суспільного діалогу.

У межах дослідження обґрунтовано доцільність використання мультимедійного нарису як форми реалізації журналістського матеріалу. Поєднання тексту, фотографій та аудіовізуальних елементів дозволило створити більш цілісний і емоційно насичений формат подачі інформації. Використання засобів мультимедійного сторітелінгу забезпечило комплексне сприйняття матеріалу та сприяло глибшому залученню аудиторії.

Практична реалізація проєкту підтвердила, що усноісторичний метод ефективно інтегрується в сучасні цифрові формати. Створений мультимедійний нарис дозволив не лише задокументувати історію однієї родини, а й репрезентувати ширший соціокультурний контекст через особистий досвід героїв. Важливим складником роботи стало дотримання етичних принципів взаємодії з респондентами, зокрема добровільності участі, поваги до приватності та відповідального ставлення до персональних свідчень.

Апробація проєкту в реальному редакційному середовищі засвідчила його практичну ефективність та актуальність. Позитивні відгуки редакторів і аудиторії підтвердили здатність матеріалу викликати емоційний відгук, формувати емпатію та актуалізувати тему родинної пам'яті й стійкості. Отже, поставлену мету роботи досягнуто: створений медіапродукт продемонстрував можливості усної історії як інструменту локальної журналістики та підтвердив перспективність використання мультимедійних форматів для репрезентації суспільно значущих історій.

III. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азєєв С. Трансмедійний сторітелінг як синергія жанрів, цифрового контенту та мультимедійних платформ // *Діалог: медіастудії*. 2019. № 25. URL: <https://dms.onu.edu.ua/article/view/195600>
2. Бель Б., Бурмагін О., Патора Т., Хоменок О. Посібник з журналістських розслідувань: теорія та практика. Київ, 2013. URL: <https://irrp.org.ua/wp-content/uploads/2013/12/verstka.pdf>
3. Вовк С. О., Бадер А. В. Багатофакторний вплив війни на українське суспільство та громадян України: системний аналіз політичних, соціальних, психологічних і економічних складових // *Політикус*. 2024. Вип. 4. URL: https://politicus.od.ua/4_2024/6.pdf
4. Годжал С., Матвійчук Н. Усноісторичні свідчення та спомини як джерело до вивчення російсько-української війни: методологічні та правові засади // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. 2023. Вип. 34. С. 104–113. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/10228/1/ORAL%20HISTORICAL%20TESTIMONY.pdf>
5. Грінченко Г. Усна історія як метод і джерело дослідження. С. 30–42. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/Book/OST/3.pdf>
6. Загорулько Д. І. Інтерактивність, мультимедійність, гіпертекстуальність: співвідношення ключових характеристик онлайн-медіа // *Обрії друкарства*. 2025. № 1 (17). С. 205–219. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2025.1\(17\).324229](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2025.1(17).324229)
7. Золотухіна Д. Медіа як посередники: як локальні редакції розв'язують проблеми громад. 2025. URL: <https://detector.media/community/article/245121/2025-10-24-media-yak-poserednyky-yak-lokalni-redaktsii-rozvyazuyut-problemy-gromad/>

8. Калита О. П. Жанрові особливості інтерв'ю на сторінках українських онлайн-видань // *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Т. 34 (73), № 1, ч. 2. С. 308–312. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/1_2023/part_2/48.pdf
9. Кодекс етики українського журналіста. Затверджено 12 грудня 2013 року. URL: <https://cje.org.ua/ethics-codex/>
10. Крицька А. М. Методи активації професійної креативності // *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. С. 137–143. URL: <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v6/i16/17.pdf>
11. Лешко У. Лонгрід як форма сучасної мультимедійної журналістики // *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2020. Вип. 48. С. 180–188. URL: <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/10558/10623>
12. Мусаєва С. 10 ключових висновків про те, куди рухається журналістика в епоху AI. 2026. URL: <https://detector.media/infospace/article/248675/2026-03-29-10-klyuchovykh-vysnovkiv-pro-te-kudy-rukhaietsya-zhurnalistyka-v-epokhu-ai/>
13. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ (редакція від 20.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
14. Про медіа: Закон України (редакція від 01.03.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
15. Серєда В., Малєс Л. Усна історія як метод і методологія: деякі проблеми створення та інтерпретації усноісторичних джерел. 2005. URL: https://uamoderna.com/images/archiv/11/11_UM_11_Komentari_Sereda_Males.pdf

- 16.Сукаленко Т., Шпетна С. Трансформація жанру репортажу в цифровому медіапросторі // *Acta Paedagogica Volynienses*. 2025. № 2. С. 202–207. <https://doi.org/10.32782/apv/2025.2.28>
- 17.Телуха С. С. Метод усної історії в гуманітаристиці // *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я*. 2022. С. 720. URL: <https://surl.li/rnhswt>
- 18.DEFINING MULTIMEDIA JOURNALISM: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW / Alban Tufa, Erlis Cela. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/385074552_DEFINING_MULTIMEDIA_JOURNALISM_A_SYSTEMATIC_LITERATURE_REVIEW
- 19.Gradus Research Company. Дослідження медіаспоживання українців 2025. URL: <https://gradus.app/uk/open-reports/research-media-consumption-ukraine/>
- 20.MDF Research Lab. Дослідження. 2025. URL: <https://surl.li/natzxi>

IV. ДОКУМЕНТАЦІЯ

Додаток А

Скріншот публікації нарису на «Полтавській Хвилі»

The screenshot shows a web browser interface. The address bar displays "poltavawave.com.ua/tag/kolonka/". Below the address bar is a blue navigation bar with a "Реклама" button and a "УКР" dropdown menu. Further down, there are icons for a grid of categories and two dropdown menus labeled "Новини" and "Тексти". The main content area features a video of an elderly man with white hair, wearing a blue plaid shirt, sitting at a desk in a library. Behind him are wooden bookshelves filled with books. Below the video, the text "КОЛОНКА" is displayed in a light gray font. The main title of the article is "Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду" in bold black font. The introductory text reads: "Мій дідусь Олег має чудову пам'ять, я б навіть сказала феноменальну. Можливо, у свої 76 він забуває, на якому курсі я навчаюся, або перепитує одне й те саме двічі, ал...". At the bottom left, the date and time "25 квітня 2026, 14:11" are shown. At the bottom right, there is a share icon and the text "Поділитися" with a bookmark icon.

КОЛОНКА

Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду

Мій дідусь Олег має чудову пам'ять, я б навіть сказала феноменальну. Можливо, у свої 76 він забуває, на якому курсі я навчаюся, або перепитує одне й те саме двічі, ал...

25 квітня 2026, 14:11

⇒ Поділитися

Додаток Б

Скріншот публікації нарису на «Грінченко-інформ»

ГРІНЧЕНКО ІНФОРМ

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ СТУДЕНТСЬКЕ ВИДАННЯ

До праці, брати!

в фінансах

Київ:

ПОЛІТИКА
ОСВІТА І НАУКА
СУСПІЛЬСТВО
ВІКНО В УКРАЇНУ
ОЙКУМЕНА

ГРІНЧЕНКО ІНФОРМ

ГОЛОВНЕ

СТОЛИЦЯ ВШАНУВАЛА ТВОРЦЯ СВОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Київрада присвоїла посмертно звання «Почесний громадянин міста Києва» першому ректору

Президент Трамп. «Золотий вік Америки»?

Дональд Трамп став 47-м президентом Сполучених Штатів

З БІБЛІОТЕЧКОЮ І ЛЕКЦІЄЮ

У столичному Грінченковому університеті гостював Посол Японії.

Архів розділу »

НОВИНИ

«Зелена галочка» довіри

Код стійкості

Квітень 28, 2026 · Мирослава ДАНЧИНА, студентка IV курсу факультету журналістики Київського столичного університету імені Бориса Грінченка · Коментарів немає

Мого дідуся Олега не стало пів року тому. Я вперше пережила втрату близької людини, вперше допомагала організувати похорон. Для більшості ця втрата стала раптовою, я ж наче «готувалася» кілька літ.

В останній нашій розмові встигла сказати дідусяві, як сильно його люблю. А він розповів, що знову ходив до архіву шукати інформацію про наш рід. Дослідження свого коріння було справою його життя. Я йому пообіцяла її продовжити.

Дідусева пам'ять уміла вибирати. У свої 76 він, бувало, забував, на якому курсі я навчаюся, часом двічі перепитував про щось побутове, поточне, але щодо головного, чому присвятив себе, його пам'ять вражала феноменальною безпомилковістю. Тут він не згадував, а просто діставав звідкись уже готові історичні дати, імена, навіть деталі.

Іноді мені здається, що його пам'ять мала окреме місце побутування. Як архів, або кімната, де все збережено. З мого малечку він вражав мене цим дивом пам'яті, оповідаючи історії про нашу родину, яка, приповідав, «така ж як інші, хіба, що у ній

TEEN-TEAM

«Сильний бренд – це не лише про комерцію, а й про позицію, соціальну відповідальність та вплив на середовище»

Діана Ловська, проєкт-менеджерка мережі тату-студій, працює «на перетині» бренду, комерційної та вищого середнього

Додаток В

Скріншот публікації нарису в Instagram «Радіо ВГ»

Додаток Г

Скріншот верстки на платформі Staff

The screenshot shows a web editor interface for a post titled "Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду" (Recipes of Resilience: The Story of One Poltava Family). The browser address bar shows the URL: poltavawave.com.ua/fe-admin/#/editor/post/69eba31c043193006a51a995. The editor includes a language dropdown set to "Українська", "Preview" and "Save" buttons, and a word count of 1725 words.

Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду

Мій дідусь Олег має чудову пам'ять, я б навіть сказала феноменальну. Можливо, у свої 76 він забуває, на якому курсі я навчаюся, або перепише одне й те саме двічі, але щодо давніших подій його пам'ять безпомилкова. Кожен рік, кожна деталь у його розповідях завжди передані точно — ніби він не задує, а просто дістає їх звідкись уже готовими.

Мій дідусь — Олег Кошлатий, автор книжок та праць про історію Полтавщини, дослідник архівів

1725 words

Версія опублікована на «Полтавській Хвилі»:

Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду

Мій дідусь Олег має чудову пам'ять, я б навіть сказала феноменальну. Можливо, у свої 76 він забуває, на якому курсі я навчаюся, або перепитусь одне й те саме двічі, але щодо давніших подій його пам'ять безпомилкова. Кожен рік, кожна деталь у його розповідях завжди передані точно — ніби він не згадує, а просто дістає їх звідкись уже готовими.

Мій дідусь — Олег Кошлатий, автор книжок та праць про історію Полтавщини, дослідник архівів

Іноді мені здається, що його пам'ять — це окреме місце. Як архів або кімната, де нічого не викинули. З самого малечку він вражав мене своєю пам'яттю, оповідаючи історії про нашу родину, яка, як каже мій дідусь, «така ж, як інші, хіба що у ній трохи більше драми». Ці розповіді шокуючі, болючі, але водночас дуже впізнавані. У них є щось спільне з тим досвідом, який пережили мільйони українців протягом століть. Саме він — і ці його історії — сформували мене як, хочу вірити, свідому українку.

Одного разу, йдучи до дідуся, я вирішила прихопити камеру та зафільмувати історію нашого роду. Можливо, для себе, а можливо, і для тих,

у чиїх дідусів трохи гірша пам'ять і для кого історія України залишилася лише у підручниках.

У квартирі нас із мамою зустрічають запилюжена підлога і знайомий запах — суміш книжок, старого дерева і чогось дуже домашнього. Книги тут усюди: вони лежать на полицях, підвіконнях, на столі, складені в нерівні стопки, деякі вже давно не вміщаються нікуди. Дідусь нам люб'язно пропонує капці й одразу каже, що не спав пів ночі — «готувався». Хоча насправді його підготовка — це просто спогади, які й так із ним завжди.

На столі — книга. Він бере її обережно, обома руками, ніби вона може розсипатися. Пальці трохи тремтять, але тримають впевнено. Коли він відкриває її, чути тихий сухий шелест. Це — «Кобзар». Єдине, що залишилося від хати.

Ми починаємо розмову не з нього. Ми починаємо з жінки, яка, здається, заклала фундамент цієї родинної впертості. Я запитую дідуса про його бабусю Феодосію — ту саму, яка пережила одразу кілька режимів і не скорилася жодному.

Моя прапрабабуся — Феодосія Павелко; початок 1950-х рр.

Дідусь не думає та не згадує, просто починає говорити — ніби читає текст, який давно вивчив напам'ять: «Бабуся ще до революції була скарбником церковної громади. Коли прийшли до влади більшовики, то вони ж вели боротьбу з релігією, у бабусі вимагали ключі від церкви і церковну касу. В неї грошей, каси не було, ну а ключі вона їм віддала».

Він говорить про період після 1917 року, коли нова радянська влада системно обмежувала діяльність церкви і вилучала церковне майно. Для сільських громад це було не просто про зміну влади, це означало, що звичний світ раптом зникає: церква, яка була центром життя, більше не належить людям. Те, що здавалося постійним, виявляється тимчасовим.

«Перед цим був період окупації денікінцями, денікінці її буквально били, мучили. Шукали вони брата дідуся Никифора, який був у так званих «червоних партизанах», очевидно, вона їм нічого не сказала».

Тут він згадує часи громадянської війни, коли територія України переходила з рук у руки. Війська генерала Денікіна контролювали частину України у 1919 році, і для селян це часто несло насильство та репресії, незалежно від їхніх політичних поглядів.

«Бабуся, будучи вагітною, після допитів, передчасно народила дівчинку, яка через кілька днів померла».

Я не знаю, як це прокоментувати, тому мовчки вдивляюся в альбом, в очі бабусі Феодосії.

Коли почалася колективізація, його родина відмовилася вступати в колгосп: «Їм залишили землі всього тільки невеликий город, а решту усупільнили, забрали в колгосп. Коня забирали на колективне господарство, знущалися з нього і довели до того, що кінь багатодітної родини загинув. В цей період виживали і дідусь, і бабуся ремеслами».

Колективізація наприкінці 1920-х — на початку 1930-х років була примусовою. Вона була не просто політикою: люди втрачали контроль над власним життям. Те, що ще вчора було твоїм — земля, худоба, праця — сьогодні ставало «спільним». Насправді — нічийним. Селян, які відмовлялися вступати до колгоспів, часто записували до «куркулів» або «антирадянських елементів», що тягло за собою покарання.

У випадку родини мого дідуся це закінчилося ув'язненням: «Оскільки бабуся зарекомендувала себе людиною з такими протестними настроями і діями, її, як антирадянський елемент, засудили до ув'язнення. Через стан здоров'я тюремна адміністрація і фельдшер вирішили відпустити бабусю помирати додому. А вона, на зло всім, вижила і прожила ще далеко за 80 років».

Колективізація навчила родину моєї прапрабабусі виживати ремеслами, зокрема, вже після ув'язнення, прапрабабуся займалася вишиванням: «В другій половині 30тих років, бабуся влаштувала вишивальницею в артіль, так називалося це підприємство, де жінкам давали надомну роботу, узорі якісь давали, давали тканину, нитки і вони вишивали. Щось їм там платили, символічну плату, аби можна було хоч якось існувати».

Я намагаюся уявити цю сцену: жінка, яка пережила репресії, сидить удома і вишиває. Тонкі нитки, візерунки, повторювані рухи. Можливо, це теж був спосіб триматися.

Згодом ця історія мала доволі іронічний поворот. Колишню ув'язнену, «антирадянський елемент» нагородили грамотою за підписом «самого» сталіна: «Десь мабуть ближче до кінця 30тих років, деякі роботи бабусі були відібрані, в Санжарах в цій артлі "Червоний промінь" на всесоюзну виставку в москву. І вони там ці роботи були оцінені з присудженням якогось диплому. Там дійсно стояло прізвище і підпис сталіна — "батька всіх народів"».

Документ не зберігся: «Коли почалася Друга світова війна, і німці окупували Україну та це село зокрема, вони боялися, що це компрометуючий документ, адже там підпис сталіна самого, що ж це таке за бабушка, що вона такі документи має! Бабуся сказала, що вони її знищили, спалили, очевидно».

Грамота від сталіна — далеко не найцінніша пам'ять, яку втратила моя родина. Хату сім'ї бабусі Феодосії забрав Голодомор.

У 1932–33 роках родина змушена була виміняти її на мішок зерна. Обманутий мішок — зверху пшениця, всередині — «війдвійки». Але навіть цього вистачило, щоб вижити.

Родина моєї прапрабабусі Феодосії та прапрадідуся Никифора Павелків, внизу між ними моя прабабуся Олена, зверху її брати: Микола та Володимир; кінець 1930-х рр.

Я довго думаю про цей момент. Про те, як виглядає відчай, коли ти погоджуєшся на обмін, навіть не знаючи, що всередині.

Вижили — не всі. Але вони — так. За оцінками демографів, загальна кількість жертв Голодомору становить 3–7 мільйонів осіб в Українській СРР. Винні у геноциді не були покарані, в Україні Голодомор визнали актом геноциду у 2006 році, пізніше — у світі. Проте досі багато хто, не здогадується про масштаби злочину скоєного проти українців.

Після цього понад двадцять років — без власного дому: «Після 33 року до 56 року не було своєї хати, тільки, як кажуть, в найманих чи в сусідах».

Хата з'являється знову — у 1957-му. І знову зникає: «Коли я закінчив інститут, раптом зустрів жінку з нашого села, вона каже: "А ти що, не знаєш, що у вас хата згоріла?"»

Він розповідає це так, ніби це сталося вчора: «Хоч пройшло кілька днів, бабуся ще була захрипла від голосіння, плачу цієї ситуації, коли гинула хата, гинули речі».

Я уявляю цей вогонь. Не як катастрофу — а як щось дуже конкретне: тріск дерева, дим, який заходить у легені, голос, що зривається від крику. Речі, які зникають назавжди, без можливості повернення.

І серед усього — книга. Та сама. «Кобзар». Єдине, що лишилося від хати, про яку сім'я мріяла роками.

Ми гортаємо альбом.

Фотографії тут — уже не про великі історичні події, а про повсякденне життя. Я бачу свою прабабусю. Вона дивно схожа на мою маму.

Мій дідусь Олег та його батьки, Олена та Борис Кошлаті; 1967 р.

Дідусь, бачачи мою зацікавленість, каже: «Мама працювала на кінопередвижці і була однією з двох жінок-кіномеханіків на область».

Моя прабабуся Олена у молодості, 1946 р.

Це звучить майже як деталь із фільму. Жінка, яка возить кіно селами.

Він додає: «Мама Олена і бабуся Феодосія мали схожі характери, які вирізнялися емоційністю. Вони були не байдужі, особливо до своїх близьких. Попри ті умови, прямо скажемо, нелюдські, вони не зачерствіли, з любов'ю і, як б сказав, трепетно ставилися до онуків».

Моя прабабуся Олена зі своєю онучкою, мою тіткою Ярославою; 1977р.

Не зачерствіли — ще один рецепт стійкості.

Дідусь мав складні стосунки зі своєю мамою, проте бабусею зі слів уже моєї мами вона була чудовою:

«Бабуся Лена, я схожа на неї ззовні. Коли я була малою, вона була для мене лише бабусею: ніжною доброю, дуже люблячою. Вона нас з сестрою гляділа поки батьки були на роботі. — З посмішкою додає, — Батьки казали: "бабуся вас балує". Так, вона нас балувала. Ми були її "квіточка" і "зірочка"».

Моя мама Лариса та моя тітка Ярослав у дитинстві; 1982р.

Ця ніжність існує поруч із історіями про тортури, голод і втрати.

Мама говорить далі: «Зараз, коли я думаю про бабусю, як жінку, як особистість, думаю, що вона була дуже крутою. Вона була творчою: вишивала, шила, красиво малювала, співала, грала на гітарі. Хочу сподіватися, що я на неї схожа хоч трохи, а не тільки ззовні».

Думаю про те, що стійкість тут — не тільки в тому, щоб вижити. А в тому, щоб залишитися живим.

Ця історія не закінчується минулим.

Зараз вона триває в умовах повномасштабної війни росії проти України, яка триває з 2022 року.

Мій батько і його брат — етнічні росіяни, які вирости в Україні — сьогодні воюють за неї. Це рішення, яке не поясниш просто словами «походження» чи «ідентичність». Це вибір.

Вони часто перебувають у жахливих умовах, але щоразу, коли мають змогу, повертаються до родини, додому. Пам'ятаю, як мій тато свої «відсипні» дні після нічних чергувань проводив у дорозі, аби тільки побачити сім'ю.

Всіх в нашому роді тягне додому, до рідної Полтавщини. Пейзажні алеї, будинки, чарівна полтавська весна, люди, мова змушують повертатися, як далеко б не занесла доля. Завжди, коли сумую за рідним містом, згадую слова моєї прабабусі Наді. Вона, будучи остербайтеркою в Німеччині, казала: «Сьогодні закінчиться війна, завтра я буду в Україні».

Моя прабабуся Надя, моя мама Лариса, маленька я та моя двоюрідна сестра Катя; 2006 р.

Я думаю про ці слова зараз і розумію, що вони повторюються. В різних поколіннях. В різних обставинах. Але сенс той самий.

У нашого роду немає великого маєтку. Немає колекції реліквій. Багато було втрачено — через війну, голод, пожежі, переселення.

Є книга.

Є звичка триматися, повертатися додому.

А також є пам'ять.

Наш рід — не виняток. Він справді «такий як інші». Але саме в цьому і є головне. Це історія про те, як покоління за поколінням українці вчаться одному й тому самому: втрачати і знову будувати, боятися і все одно чинити опір, залишатися людьми там, де це майже неможливо.

І якщо спробувати звести це до простих формул — вийдуть ті самі рецепти стійкості:

пам'ятати — як дідусь Олег

не здаватися — як прапрабабуся Феодосія

любити — як прабабуся Олена

повертатися — як прабабуся Надя.

І, можливо, ще одне — розповідати.

Бо поки є ті, хто говорить, і ті, хто слухає, — ця історія триває.

Я та дідусь Олег

Версія опублікована на «Грінченко-інформ»:

Код стійкості

Мого дідуся Олега не стало пів року тому. Я вперше пережила втрату близької людини, вперше допомагала організувати похорон. Для більшості ця втрата стала раптовою, я ж наче «готувалася» кілька літ. В останній нашій розмові встигла сказати дідусеві, як сильно його люблю. А він розповів, що знову ходив до архіву шукати інформацію про наш рід. Дослідження свого коріння було справою його життя. Я йому пообіцяла її продовжити.

Мій дідусь — Олег Кошлатий, автор книжок та праць про історію Полтавщини, дослідник архівів

Дідусева пам'ять уміла вибирати. У свої 76 він, бувало, забував, на якому курсі я навчаюся, часом двічі перепитував про щось побутове, поточне, але щодо головного, чому присвятив себе, його пам'ять вражала феноменальною безпомилковістю. Тут він не згадував, а просто діставав звідкись уже готові історичні дати, імена, навіть деталі.

Іноді мені здається, що його пам'ять мала окреме місце побутування. Як архів, або кімната, де все збережено. З мого малечку він вражав мене цим дивом пам'яті, оповідаючи історії про нашу родину, яка, приповідав, «така ж

як інші, хіба, що у ній трохи більше драми». Ці розповіді шокували, боліли. А водночас були дуже впізнаваними – очевидно, тим гірким досвідом, який століттями наживали мільйони українців. Саме дідусь і його оповідки сформували мене як (хочу вірити) свідому українку.

Одного разу вирішила прихопити до дідуся камеру – зафільтмувати його розповідь про історію нашого роду. Можливо, для себе, а можливо, і для тих, чий дідусі не можуть потішити такою пам'яттю, і для кого історія України ховається у книжках.

Дідусева квартира зустрічала вистояним запахом книг, старого дерева і чогось дуже домашнього. Книги тут усюди: на полицях, підвіконнях, на столі, у нерівних стосах. Вони повновладно господарювали у цій оселі, інколи ловила себе на думці, що дідусь тут їхній скромний гість. Ступаю за поріг, намацую ногами свої рідні капці, а тимчасом дідусь повідує, що не спав пів ночі, що «готувався». Хоча насправді його підготовка – спогади, які з ним нерозлучні.

На столі – книга. Бере її обережно, обіруч, ніби вона може розсипатися. Пальці трохи тремтять. Розгортає – а вона озивається тихим сухим шерехом.

Шевченків «Кобзар». Єдине, що залишилося від старої хати, чий попіл давно розвіяли вітри.

Починаємо розмову із жінки, яка, здається, заклала фундамент нашої родинної затягості. Розпитую дідуся про його бабусю Феодосію: вона пережила кілька режимів і не скорилася жодному.

Моя прапрабабуся — Феодосія Павелко; початок 1950-х рр.

Дідусь починає говорити так, ніби читає текст, давно вивчений напам'ять. «Ще до революції бабуся Феодосія була скарбником церковної громади. Коли до влади прийшли більшовики, то вони ж вели боротьбу з релігією. У бабусі вимагали ключі від церкви і церковну касу. В неї грошей, каси не було, ну а ключі вона їм віддала».

Все це сталося після 1917 року, коли нова більшовицька влада пішла війною і грабунком на церкви. Для сільських громад це стало сатанинським знаком біди: звичний світ пішов прахом: храми, які віддавна були центром життя, духовності, більше не належали людям. Те, що здавалося одвічним, непорушним, виявилось беззахисним.

«Перед цим був період окупації денікінцями. Вони бабусю били, мучили. Шукали дідусевого Никифора, який був у «червоних партизанах». Намагалися вибити у неї зізнання, але, очевидно, вона їм нічого не сказала.

Бабуся була вагітною і після допитів передчасно народила дівчинку, яка за кілька днів померла».

Мовчки вдивляюся в альбом, перехоплюю зі старої світлини пильний погляд прапрабабусі Феодосії. А та дивиться так, наче хоче сказати мені щось дуже важливе.

Коли почалася колективізація, дідусева родина відмовилася вступати до колгоспу: «Їхній багатодітній родині залишили невеликий город, а решту землі усупільнили, забрали в колгосп. Коня теж забирали, знущалися з нього, довели до загибелі. Дідусь і бабуся виживали ремеслами».

Селян, які відмовлялися вступати до колгоспів, часто записували до «куркулів» або «антирадянських елементів». Це був фактичний вирок, часто смертний.

Для родини мого дідуся усе закінчилося тюрмою: непокірну Феодосію Павелко засудили до ув'язнення. «Через стан здоров'я тюремна адміністрація і фельдшер вирішили відпустити бабуся померати додому. А вона, на зло всім, вижила і прожила далеко за 80 років».

Вже після в'язниці, аби врятувати родину від безхліб'я, моя прапрабабуся влаштувалася вишивальницею в артіль. «Жінкам давали надомну роботу, узорі якісь давали, давали тканину, нитки, і вони вишивали. Щось їм там платили, символічну плату, аби можна було хоч якось існувати».

Намагаюся уявити цю сцену: жінка, яка пережила репресії, мережить чужими нитками чуже полотно. Виболює осоружними узорами свою біду, свій відчай, своє безправ'я.

Іронія долі: за цю працю її, колишню ув'язнену, «антирадянський елемент», нагородили грамотою, скріпленою підписом... самого Сталіна. «Десь, мабуть, ближче до кінця 30-х, деякі роботи бабусині з цієї артілі «Червоний промінь» в Санжарах відібрали на всесоюзну виставку в москву. І там ці роботи оцінили – з присудженням якогось диплома. На ньому дійсно стояло прізвище і підпис Сталіна».

Диплом не зберігся. В німецьку окупацію прабабуся його нишком спалила – зі сталінським профілем і його ж автографом. Од гріха подалі.

А родовий осідок Феодосії Павелко забрав Голодомор. Щоб урятуватися, родина віддала свою хату за мішок зерна. Лантух той виявився «обманкою»: зверху трохи пшениці, а під нею відвійки. Але й цього вистачило, вижили.

Родина моєї прапрабабусі Феодосії та прапрадідуся Никифора Павелків, внизу між ними моя прабабуся Олена, зверху її брати: Микола та Володимир; кінець 1930-х рр.

Понад двадцять років никалися без власного дому. «Аж до 1956 року не було своєї хати, тільки, як кажуть, в найманих чи по сусідах».

Поставши у 1957-му, їхня хата... знову зникає. «Закінчивши інститут, зустрів жінку з нашого села. Вона й ошелешила новиною: “А ти що, не знаєш, що у вас хата згоріла?”». Дідусь розповідає так, ніби це сталося вчора. «Кілька днів минуло, бабуся ще була захрипла від голосіння... Загинула хата, загинули речі...».

Я уявила цей вогонь. Цей моторошний тріск дерева, дим, який заходить у легені, голос, що рветься від розпачливого крику. Речі, які зникають. Назавжди.

І серед усього – книга. Та сама. «Кобзар». Єдине, що лишилося від хати, про яку сім'я мріяла роками.

... З дідусем гортаємо його альбом. Фотографії тут – не про історичні події, а про повсякденне життя. Ось прабабуся, дивно схожа на мою маму.

Мій дідусь Олег та його батьки, Олена та Борис Кошлаті; 1967 р.

Дідусь перехоплює мій зацікавлений погляд.

«Мама працювала на «кінопередвижці», була однією з двох жінок-кіномеханіків на область».

Моя прабабуся Олена у молодості, 1946 р.

Це звучить майже як деталь із фільму. Жінка, яка возить селами кіно.

«Мама Олена і бабуся Феодосія мали схожі характери, вирізнялися емоційністю. Не були байдужими, особливо до своїх близьких. Незважаючи на ті умови, прямо скажемо – нелюдські, вони не зачерствіли, з любов'ю і, я б сказав, трепетно ставилися до онуків».

Моя прабабуся Олена зі своєю онучкою, моєю тіткою Ярославю; 1977р.

«Не зачерствіли» – ще один рецепт стійкості.

Дідусь мав складні стосунки зі своєю мамою, проте бабусею, зі слів уже моєї мами, вона була чудовою. «Я схожа на неї ззовні, – розповідає мама.

– Коли була малою, вона здавалася мені просто бабусею: ніжною, доброю, дуже люблячою. Вона нас із сестрою гляділа, поки батьки працювали». З усмішкою додає: «Батьки казали: “Бабуся вас балує”. Так, вона нас балувала. Ми були її «квіточкою» і “зірочкою”».

Моя мама Лариса та моя тітка Ярослава у дитинстві; 1982р.

Ця ніжність – поруч із історіями про тортури, голод і втрати.

Мама веде мову далі: «Зараз, коли згадую бабусю як жінку, як особистість, думаю, що вона була дуже творчою: вишивала, шила, красиво малювала, співала, грала на гітарі. Хочу сподіватися, що я на неї схожа не тільки зовні».

Моя родова історія не закінчується. Вона триває в умовах великої війни росії проти України. Мій батько, його брат – етнічні росіяни, які виростили в Україні, – нині воюють за неї. Це рішення, яке не поясниш просто словами «походження» чи «ідентичність». Це вибір.

Вони часто перебувають у жахливих умовах, але щоразу, коли мають змогу, повертаються до родини, додому. Пам'ятаю, як мій тато свої «відсипні» дні після нічних чергувань проводив у дорозі, аби тільки побачити сім'ю.

Усіх в нашому роду тягне додому, до рідної Полтавщини. Пейзажні алеї, будинки, чарівна полтавська весна, люди, мова змушують повертатися, хай як далеко не занесла б доля. Завжди, коли сумую за рідним містом згадую слова моєї прабабусі Наді. Остарбайтеркою в нацистській Німеччині вона дала собі обітницю: «Сьогодні закінчиться війна, завтра я буду в Україні».

Моя прабабуся Надя, моя мама Лариса, маленька я та моя двоюрідна сестра Катя; 2006 р.

Тепер згадую ці слова як своєрідний родовий рефрен. Вони повторювалися і повторюються в різних поколіннях мого роду. За різних обставин. Не втрачаючи сенсу.

У нашого роду немає великого маєтку. Немає колекції реліквій. Багато було втрачено – через війну, голод, пожежі, переселення.

Але є книга.

Є звичка триматися, повертатися додому.

І є пам'ять.

Наш рід – не виняток. Він справді «такий як інші». І саме в цьому головне. Це історія про те, як покоління за поколінням українці вчаться

втрачати і знову будувати, боятися і долати страх, йти на поступки і чинити опір, залишатися людьми там, де це майже неможливо.

І якщо спробувати звести це до простих формул – отримаємо ті самі рецепти стійкості:

Пам'ятати – як дідусь Олег.

Не здаватися – як прапрабабуся Феодосія.

Любити – як прабабуся Олена.

Повертатися – як прабабуся Надя.

Боронити – як мій батько Костянтин.

І, можливо, ще одне: розповідати. Бо поки є ті, хто говорить, і ті, хто слухає, історія триває.

Я та дідусь Олег

V. АНОТАЦІЯ

Данчина М. К. Усна історія як інструмент локальної журналістики (мультимедійний нарис «Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду») — Рукопис.

Проект «Рецепти стійкості: історія одного полтавського роду» присвячений створенню мультимедійного журналістського нарису на основі методу усної історії. Його мета — дослідити потенціал усної історії як інструменту локальної журналістики та представити досвід однієї родини як відображення ширших соціокультурних процесів. У межах створення проекту було проведено глибинні інтерв'ю, зібрано архівні матеріали та реалізовано мультимедійний нарис, що поєднує текстові, візуальні й аудіовізуальні елементи. Матеріал опубліковано на сайтах «Полтавська Хвиля» та «Грінченко-інформ», а також адаптовано для Instagram-сторінки студентського медіа «Радіо ВГ».

Ключові слова: усна історія, локальна журналістика, мультимедійний нарис, сторітелінг, родинна пам'ять, мультимедійність.

ABSTRACT

Danchyna M. K. Oral history as a tool of local journalism (multimedia essay «Recipes of Resilience: The Story of a Poltava family») — Manuscript.

The project «Recipes of Resilience: The Story of a Poltava family» is dedicated to the creation of a multimedia journalistic essay based on the oral history method. Its purpose is to explore the potential of oral history as a tool of local journalism and present the experience of one family as a reflection of broader sociocultural processes. As part of the project, in-depth interviews were conducted, archival materials were collected, and a multimedia essay combining textual, visual, and audiovisual elements was created. The material was published on the websites

of «Poltavska Khvyliya» and «Grinchenko-inform» and adapted for the Instagram page of the student media «Radio BG».

Keywords: oral history, local journalism, multimedia essay, storytelling, family memory, multimedia.